

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, БІОЕТИКИ ТА ІНОЗЕМНИХ МОВ
ВІДДІЛ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

**КОМУНАЛЬНА УСТАНОВА «ОДЕСЬКИЙ МІСЬКИЙ
ЦЕНТР ЗДОРОВ'Я» ОДЕСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ**

**ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА**
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА
ПСИХОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

**МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ
ПСИХОСІНЕРГЕТИКИ ТА АЛЬФОЛОГІЇ**

МАТЕРІАЛИ V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ЛЮДИНА ЯК ЦІЛІСНІСТЬ: ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ

**20 жовтня 2022 р.
м.Одеса, Україна**

*Victoria J. Shanks
2022*

УДК 159.9:155.2(063)
Л 937

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Одеського національного медичного університету
(протокол № 4 від 23 лютого 2023 р.)

Редакційна колегія:

Доннікова І. А. - доктор філософських наук, професор, завідувачка кафедри філософії Національного університету «Одеська морська академія»;

Кривцова Н. В. - кандидат психологічних наук, голова Професійної асоціації дослідників ТОВ «Міжнародна академія психосінергетики та альфології», керівник відділу психологічного консультування Одеського національного медичного університету;

Ляшенко Д. М. – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії Національного університету «Одеська морська академія», доцент кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету;

Медянова О. В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри диференціальної та спеціальної психології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, доцент кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету;

Мокрієнко Е. М. – старший викладач кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету;

Русалкіна Л. Г. – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету;

Терзі О. О. – доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри судової медицини Одеського національного медичного університету.

Відповідальний редактор:

Ханжи В. Б., доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, біоетики та іноземних мов Одеського національного медичного університету.

Рецензенти:

Дубініна В. О. – доктор філософських наук, доцент, завідувачка кафедри філософії та суспільних наук Полтавського державного медичного університету;

Варинська А. М. - кандидат філологічних наук, професор, завідувачка кафедри українознавства Національного університету «Одеська морська академія».

Л 937 Людина як цілісність: традиції та інновації: Збірник матеріалів V Міжнародної наукової конференції (20 жовтня 2022 р., м. Одеса) / Одеськ. нац. мед. ун-т, каф. філософії, біоетики та іноземних мов, Міжнародна академія психосінергетики та альфології та ін. ; ред. кол. : В. Б. Ханжи (відп. ред.) та ін. – Одеса, 2023. – 315 с.

У збірнику матеріалів запропоновано міждисциплінарний погляд на актуальні проблеми буття людини, що несе в собі як інтерпретації традиційних вчень та підходів, так і інноваційні розробки. Представлено результати осмислення людини як цілісності через зіставлення філософських, соціально-гуманітарних і природничо-наукових підходів. Особливою рубрикою висвітлено матеріали круглого столу, присвяченого 20-річному ювілею Одеського відділення Українського синергетичного товариства. Для дослідників питань людського існування та самовдосконалення.

Матеріали опубліковані в авторській редакції.

Редакційна колегія не завжди поділяє позиції авторів. За точність, достовірність та коректність викладеного матеріалу всю відповідальність несуть автори.

© Автори матеріалів, 2023

Зміст

ПЕРЕДМОВА	5
АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ВИМІР СУЧАСНОГО ЗНАННЯ	5
<i>Raikhert K. ON THE INTEGRATED EXPLANATION OF TWO-SYSTEMS THINKING</i>	6
<i>Ратніков В.С. АНТРОПОЛОГІЗМ ФІЛОСОФІЇ Ч. ПІРСА</i>	9
<i>Шевченко С.Л. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ В ІНТЕГРАТИВНОМУ РЕАЛІЗМІ К.Ф. РАЙНХАРДТА</i>	14
<i>Ханжи В.Б., Vichko O.V. КОНСТИТУТИВНА ІНТЕНЦІЙОВАНІСТЬ СВІДОМОСТІ У КОНЦЕПЦІЇ ФЕНОМЕНОЛОГІЧНОГО ЧАСУ Е. ГУССЕРЛЯ ТА ФАЗИ АНТРОПНОГО ЧАСУ</i>	21
ФІЛОСОФСЬКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ МЕДИЦИНИ ТА ПСИХОЛОГІЇ	33
<i>Вастьянов Р.С. ФІЛОСОФСЬКІ КАТЕГОРІЇ В РОЗУМІННІ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ПОЛОЖЕНЬ ПРО ХВОРОБУ ЛЮДИНИ. НОЗОЛОГІЯ, ПАТОГЕНЕЗ ТА САНОГЕНЕЗ ЯК КАТЕГОРІЇ В ТЕОРЕТИЧНІЙ МЕДИЦИНІ</i>	33
<i>Криленко В.І., Дергунова О.І. ПСИХОЛОГІЧНА ОСНОВА ОСМИСЛЕННЯ НОРМИ ПРАВА ..</i>	41
<i>Ляшенко В.В. ТЕОРЕТИКО-СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ РЕЛЕВАНТНОСТІ КРИТЕРІЇВ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ В СУЧАСНИХ МОДЕЛЯХ МЕДИЦИНИ</i>	46
<i>Lyashenko D. SOME METAPHYSICAL PROBLEMS CONCERNING THE SUBJECT MATTER OF MEDICAL KNOWLEDGE</i>	52
<i>Місерджи С.Д. ДНК ЯК ІДЕНТИФІКАТОР ПРИРОДНО ОБУМОВЛЕНИХ МЕЖ ЛЮДИНИ У КОНТЕКСТІ БІОМЕДИЧНОЇ ЕТИКИ</i>	65
ПРОБЛЕМА ЦІЛОГО І ЦІЛІСНОСТІ У СФЕРАХ ФІЛОСОФІЇ, НАУКИ, РЕЛІГІЇ ТА МИСТЕЦТВА	71
<i>Гольд О.Ф. ПОЛІКОНФЕСІЙНІСТЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА АНТИГЛОБАЛІЗАЦІЇ</i>	71
<i>Єршова-Бабенко І.В. КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОЇ МАКРОЦІЛІСНОСТІ – КОНЦЕПТ “BRAIN-PSYCHE (MIND/CONSCIOUSNESS...)”</i>	76
<i>Нарбутова Т.Є., Спаський І.Д. ФІЛОСОФСЬКА ТРАДИЦІЯ ЯК СУКУПНІСТЬ ДУХОВНИХ ВПРАВ ЗА П'ЄРОМ АДО У КОНТЕКСТІ ПРАКТИК ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ЦІЛІСНОСТІ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ЕНТРОПІЙНИХ ПРОЦЕСІВ СУЧАСНОСТІ</i>	108
<i>Петрушенко О.П. ПРИНЦИП ЦІЛІСНОСТІ ЛЮДСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ЇЇ ЗБЕРЕЖЕННЯ У СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ</i>	108
<i>Петрушенко В.Л. РЕЛІГІЙНИЙ АСПЕКТ ЦІЛІСНОСТІ ЛЮДИНИ</i>	112
<i>Поплавська Т. М., Федорова І.В. ХОЛІСТИЧНИЙ КОНЦЕПТ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА</i>	117

СУСПІЛЬНІ, ПСИХОЛОГІЧНІ ТА СОМАТИЧНІ СКЛАДОВІ ЗДОРОВ'Я В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.....	123
<i>Кокоріна Ю. Є., Філіпенко Д.В. ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ ВПЛИВУ МАС-МЕДІА НА АГРЕСИВНУ ПОВЕДІНКУ ПІДЛІТКІВ.....</i>	<i>123</i>
<i>Стоянов О.М. ДЕЯКІ ФАКТИ ЕПІДЕМІЙ НЕЙРОІНФЕКЦІЙ В ОДЕСІ, АНАЛОГІЇ З КЛІНІКОЮ, ПРОНИКНЕННЯМ В ОРГАНІЗМ І УСКЛАДНЕННЯМИ COVID-19 .....</i>	<i>128</i>
НОРМАТИВНІ ПРАВИЛА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА ЇХНЄ ЮРИДИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ	153
<i>Терзі О.О. БІОЕТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕПРОДУКТИВНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ .....</i>	<i>153</i>
ІНДИВІДУАЛЬНЕ І ТИПОВЕ В ДОСЛІДЖЕННІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я.....	156
<i>Медянова О.В. МЕТОД ІОРТ ФРАНЦА РУППЕРТА У ТЕРАПІЇ ПСИХОТРАВМИ.....</i>	<i>156</i>
<i>Spicer G. HOW SYSTEM CONSTELLATIONS CAN IMPACT THE COURSE AND OUTCOME OF AN ILLNESS.....</i>	<i>168</i>
ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ, РЕСУРСИ І РЕЗЕРВИ САМОЗДІЙСНЕННЯ ОСВІЧЕНОЇ ЛЮДИНИ	175
<i>Кривцова Н.В. SMART-МОДЕЛІ ДЕ-СУГЕСТІЇ: ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ САМОЗДІЙСНЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ДОСЛІДНИКА ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....</i>	<i>175</i>
<i>Petinova O. NEW AGE AND PERSPECTIVES OF THE FORMATION OF THE HOMO CREATOR .....</i>	<i>195</i>
ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ЦІЛІСНОСТІ ЛЮДИНИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ	200
<i>Вергелес К.М., Куліш П.Л., Школьнікова Т.Ю. ХРИСТИЯНСЬКА КОНЦЕПЦІЯ ЦІЛІСНОСТІ ЛЮДИНИ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО РЕЛІГІЙНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ.....</i>	<i>200</i>
<i>Кулачинський М.М. ЦИВІЛЬНА ЛЮДИНА У КОНТЕКСТІ «НОВОЇ ВІЙНИ» НА ПРИКЛАДІ ІТАЛІЙСЬКИХ ВІЙН .....</i>	<i>207</i>
<i>Недашківська В.Г., Михайленко В.Л. МАЙНДФУЛНЕС-ПРАКТИКИ: ЧОМУ МЕДИТАЦІЇ МОЖУТЬ ЗРОБИТИ НАС СТІЙКІШИМИ ДО ПЕРЕЖИВАННЯ ДОСВІДУ ВІЙНИ.....</i>	<i>218</i>
<i>Пунченко О.П. ВОЄННИЙ КОНФЛІКТ У СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИНАХ СУЧАСНОГО СВІТУ – ОСНОВА ДИСГАРМОНІЇ В ОХОРОНІ ЗДОРОВ'Я ЯК ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА.....</i>	<i>223</i>
<i>Пустовіт С.В. МОРАЛЬНА ЦІЛІСНІСТЬ ЛЮДИНИ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ .....</i>	<i>227</i>
<i>Рудінська О.В., Князькова В.Я. ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЦІЛІСНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ЛІКАРЯ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ.....</i>	<i>2322</i>

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В ГАЛУЗЯХ ОСВІТИ, МИСТЕЦТВА ТА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	236
<i>Абрамович В.Є. СИНЕРГІЯ ПРАГМАТИЧНОГО ТА ТВОРЧОГО ПІДХОДІВ У МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ: ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ.....</i>	<i>236</i>
<i>Борщ В.І. ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПСИХОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я .....</i>	<i>241</i>
<i>Данилко М.В. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ОХОРОНІ ЗДОРОВ'Я.....</i>	<i>245</i>
<i>Доннікова І.А. КУЛЬТУРА ЯК ШЛЯХ ДО ЩАСТЯ: ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....</i>	<i>248</i>
<i>Касьянова О.М., Квасник О.В. ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ГІГІЄНИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ.....</i>	<i>255</i>
<i>Кир'язова О.В. ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ: МОВНИЙ АСПЕКТ.....</i>	<i>260</i>
<i>Лазор Н.В. КОМУНІКАЦІЙНІ БАР'ЄРИ ПРИ ПЕРЕДАВАННІ ТА СПРИЙНЯТТІ ІНФОРМАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....</i>	<i>263</i>
<i>Нагачевська С.В. ПОЄДНАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ ТА НОВІТНІХ ФОРМ У ВИКЛАДАННІ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ-МЕДИКАМ.....</i>	<i>267</i>
<i>Нетребчук Л.М. ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....</i>	<i>270</i>
<i>Русалкіна Л.Г. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ.....</i>	<i>273</i>
<i>Ткаченко К. CHARACTERISTICS OF THE ORGANIZATION OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS AND SPECIFICS OF THE EDUCATIONAL PROCESS IN CHINA.....</i>	<i>275</i>
<i>Уварова О.О. ІМІДЖЕВА ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я .....</i>	<i>281</i>
КРУГЛИЙ СТІЛ, ПРИСВЯЧЕНИЙ 20-РІЧНОМУ ЮВІЛЕЮ ОДЕСЬКОГО ВІДДІЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО СИНЕРГЕТИЧНОГО ТОВАРИСТВА	284
<i>Єршова-Бабенко І.В. ДО 20-РІЧЧЯ ОДЕСЬКОГО ВІДДІЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО СИНЕРГЕТИЧНОГО ТОВАРИСТВА .....</i>	<i>284</i>
<i>Добронравова І.С. ЦІЛІСНІСТЬ ЯК ЄДНІСТЬ БАГАТОМАНІТНОГО .....</i>	<i>290</i>
<i>Гончарова О.Є. ПРОБЛЕМА ЗМІНИ ХАРАКТЕРА ВЗАЄМОДІЇ ЛЮДИНИ ТА МАШИНИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ НАДМІРНОСТІ І ЕКСПОНЕНЦІЙНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА.....</i>	<i>295</i>
<i>Козобродова Д.М. ТРАНСФОРМАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ У КОНТЕКСТІ ЛЮДИНОМІРНОСТІ.....</i>	<i>302</i>
СПИСОК АВТОРІВ	307

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В ГАЛУЗЯХ ОСВІТИ, МИСТЕЦТВА ТА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

СИНЕРГІЯ ПРАГМАТИЧНОГО ТА ТВОРЧОГО ПІДХОДІВ У МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ: ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ

Абрамович Вероніка Євгеніївна

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри філософії, біоетики та іноземних мов,

Одеський національний медичний університет

Головною парадигмою та ціллю сучасної медичної освіти вважається розвиток навичок критичного мислення в майбутніх лікарів. Тому, у власній практиці навчання англійської та французької мов медичного спрямування ми здебільшого досліджували теоретичні засади й західний і вітчизняний практичний педагогічний досвід формування саме клінічного мислення. Але останнім часом, завдяки різноманітним тренінгам і семінарам, що проводили вітчизняні та західні колеги, підійнялись інші питання: Як ми розвиваємо творче мислення у наших студентів? Які методи, що застосовуються, цьому сприяють? і Яким чином корелюються прагматичний та творчий підходи у професійній медичній підготовці й чи можливо досягти їх синергії задля формування цілісної особистості працівника охорони здоров'я?

За висновками дослідження французького й загальноєвропейського досвіду з підготовки лікарів загальної практики/сімейної медицини, визначення професійної компетентності лікаря ґрунтується на здатності мобілізувати усі набуті компетенції у певній ситуації. Певна професійна компетенція лікаря – це специфічне «вміння», що застосовується в комплексній ситуації професійної

практики для досягнення певної мети; вона є результатом комбінації різних ресурсів, що включають:

1. *Внутрішні*, скажімо «вбудовані»:

– знання: декларативні (фундаментальні науки, семіологія, клінічна фармакологія, суспільно-гуманітарні науки, концепти спеціальності «загальна практика») та процедурні (нормативно-правова база професії, рекомендації і стандарти (довідники) належної клінічної практики, проведення діагностичних процедур, лікування, профілактики первинної медичної допомоги);

– навички: операційні (медичні процедури, маніпуляції, застосування обладнання), поведінкові (з пацієнтом, його оточенням і колегами) та когнітивні (аналіз ситуацій і розв'язання проблем із застосуванням набутого досвіду);

– особисті якості лікаря (морально-етичні, комунікативні, вольові).

2. *Зовнішні*, пов'язані з навколишнім середовищем, – усе, що може бути корисним для лікаря в професійній діяльності за межами його власних ресурсів: банки даних і документація, думка експерта, організації та заклади, різноманітні технічні засоби.

На перший погляд може здатись, що від лікаря вимагається лише практична діяльність, але її основу складають не лише клінічні знання та навички – вони є результатом застосування внутрішніх (вивчення суспільно-гуманітарних дисциплін, поведінкових і когнітивних навичок) і зовнішніх ресурсів (в першу чергу – методи та підходи, що застосовувались викладачами, і усі сфери взаємодії у професійній підготовці та системі охорони здоров'я), накопичених для їх реалізації у певній ситуації.

Нажаль, як було зазначено, розвиток клінічного мислення і формування практичних навичок – головна мета сучасної медичної освіти, а суспільно-гуманітарна складова навчальних програм як західних, так і українських медичних ЗВО зводиться до мізерної. Так, наприклад, у навчальному плані на

2022-23н.р. у нашому закладі лише вивчення іноземних мов скоротилось у 5 разів!

Отже, розглянемо, в першу чергу, сутність і відмінності або спільності у поняттях клінічного (критичного) та творчого (креативного) мислення.

Клінічне мислення базується на трьох категоріях: знання, стратегії та усвідомлення їх меж (метапізнання). Таким чином, суть процесу формування клінічного мислення – допомогти студенту раціонально систематизувати знання в семантичній пам'яті. Іншими словами, ми допомагаємо йому мобілізувати знання та їх ментальні репрезентації для аргументованого мислення.

Ми розуміємо творче мислення як усвідомлення чогось в нових аспектах або з іншої точки зору. Креативність вважається мета-компетенцією (Saliceti, 2015), яка є «надбудовою» усіх наших компетенцій. Тобто, за усіх умов надбання професійних компетенцій студентові потрібно насамперед оволодіти саме навичками творчого мислення.

У цьому контексті, однією з парадигм у сучасних дослідженнях з саме медичної педагогіки потрібно виокремити концепцію «трансформативне навчання», яка включає три складових: інструментальне або проблемне, комунікативне та креативне навчання.

Враховуючи власний досвід:

1. Загальна методика навчання іноземних мов передбачає опанування комунікативними навичками із застосуванням вправ на мовну здогадку, пошуку синонімів чи антонімів, що є одними з головних складових у розвитку творчого мислення;

2. У європейській та, наразі, вітчизняній практиці медичної освіти впроваджено підхід «ситуативного аналізу», який трохи відрізняється від загально відомого американського Problem-based, і передбачає «учіння через розуміння ситуації», тобто завдання студента – не розв'язання проблеми, а з'ясування, як вона була розв'язана і чому.

Запропонований вид заняття проводиться у формі рольової гри, коли в групі обираються один ведучий (презентує вихідні дані – причини звернення пацієнта), секретар (занотовує на дошці дані та гіпотези студентів), а інші – інтерв'юери (ставлять питання ведучому, синтезують данні, висувають гіпотези, підтверджують або спростовують ці гіпотези на основі нових даних, генерують нові гіпотези). Також, презентація кейсу може проводитись в ігровій формі, у цьому випадку один зі студентів виконує роль пацієнта, якого опитують інші, імітуючи звичайний діалог лікарської практики. Окрім цього, протягом заняття, студенти повинні проговорювати свої думки за кожним з чотирьох етапів розв'язання проблем в процесі клінічного мислення. Усі вихідні дані та результати роботи студентів зводяться в таблиці на дошці, яка формується на розсуд ведучого й може мати, наприклад, такий вигляд (Таб. 1):

Таблиця 1

Підсумкова таблиця заняття з ситуативного аналізу

<i>Data</i>	<i>Initial hypotheses</i>	<i>Examination strategy</i>	<i>Final hypotheses</i>	<i>Treatment planning</i>
-------------	---------------------------	-----------------------------	-------------------------	---------------------------

При реалізації цього методу у вивченні медичної англійської мови, найбільш доречними є підсумкові заняття за певною темою, що сприяє не лише формуванню навичок творчого і клінічного мислення, діяльності у співпраці, а й закріпленню лексико-граматичних знань, розвитку іншомовної комунікативної компетенції на фразовому та понад фразовому рівнях.

На підсумок, задля формування цілісної особистості майбутнього лікаря, здатного до критичного мислення і творчого підходу до розв'язання значущих проблем у галузі охорони здоров'я та безперервного розвитку й самовдосконалення, на нашу думку, потрібно:

1. Усвідомлення керівництвом медичних ЗВО важливості складової з гуманітарних дисциплін у навчальних планах;

2. Методична робота викладачів (особливо клінічних кафедр) спрямована на розвиток саме творчого мислення у майбутніх лікарів.